

Crisia

Vol. LV, Supliment nr. 1, 2025

INTERFERENȚE. TRECUT, PREZENT, VIITOR

Lucrările Sesiunii Internaționale de Comunicări Științifice
a Muzeului Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal
10-11 octombrie 2025

Coordonatori:

Gabriel Moisa • Sorin Șipoș

Colectiv redacțional:

**Gruia Fazecaș • Florina Ciure • Ioan Goman
Cornel Abrudan • Ioan Ciorba**

Editura Muzeului Țării Crișurilor
Oradea, 2026

MUZEUL DIN SATU MARE REFLECTAT ÎN ZIARUL LOCAL *CRONICA SĂTMĂREANĂ* (1968-1974). O RADIOGRAFIE A IMPLICĂRII CULTURALE ȘI ȘTIINȚIFICE

Diana KINCSES*

THE SATU MARE MUSEUM AS REFLECTED IN THE LOCAL NEWSPAPER *CRONICA SĂTMĂREANĂ* (1968–1974): AN X-RAY OF CULTURAL AND SCIENTIFIC INVOLVEMENT

ABSTRACT

This study examines the way in which the activity of the Satu Mare County Museum was reflected in the local newspaper *Cronica Sătmăreană* between 1968 and 1974, during the communist regime in Romania. As the official newspaper of the Romanian Communist Party at county level, the publication played an important role in promoting cultural institutions while simultaneously serving ideological and propagandistic purposes. The research highlights how the museum became a central actor in the cultural and scientific life of Satu Mare County through exhibitions, archaeological research, educational programs, editorial initiatives, and heritage preservation activities.

The analysis focuses on the museum's exhibition activity, including ethnographic, artistic, archaeological, and historical-documentary exhibitions, many of which reflected the ideological priorities of the communist regime. Particular attention is given to the promotion of national history, socialist patriotism, and local cultural identity within the framework of official political discourse. The study also explores the museum's scientific and editorial contributions, emphasizing archaeological excavations, ethnographic research, restoration activities, and collaborations with local journalists and cultural institutions.

Furthermore, the paper investigates the relationship between culture, press, and political power in socialist Romania, demonstrating how the museum functioned both as a center of scientific research and as an instrument of ideological education. Despite the political constraints of the period, the Satu Mare County Museum succeeded in preserving and promoting regional heritage while maintaining an active role in the cultural development of the community. The articles published in *Cronica Sătmăreană* provide valuable insight into the institutional image of the museum and the broader mechanisms through which cultural activities were integrated into the official socialist narrative.

Keywords: Satu Mare County Museum; *Cronica Sătmăreană*; communist Romania; cultural propaganda; local press.

Introducere

În contextul regimului comunist din România, presa locală a jucat un rol esențial în promovarea activităților instituțiilor culturale, reflectând în același timp obiectivele ideologice ale statului. Cotidianele locale, aflate sub controlul strict al Partidului Comunist Român, au fost nu doar canale de informare, ci și instrumente de propagandă menite să legitimizeze politicile culturale și să reflecte „realizările” locale în conformitate cu obiectivele ideologice ale regimului.

Muzeul Județean Satu Mare, atestat ca muzeu de rang județean în anul 1968, a fost unul dintre principalii vectori de transmitere a valorilor istorice și culturale locale, devenind un instrument de educație și propagandă culturală. De la reorganizarea sa administrativă și profesională în cadrul noii structuri județene, muzeul a fost angajat în multiple inițiative – expoziții, cercetări științifice, activități educaționale și campanii de colectare – care au vizat consolidarea identității culturale locale, în acord cu linia ideologică a statului. Odată cu transformarea sa, în administrația acestuia au intrat și alte unități muzeale din județ: Muzeul din Carei, Muzeul Etnografic al Oașului și Casa Memorială Ady Endre¹.

În ceea ce privește activitatea expozițională în această perioadă, se poate observa că numărul expozițiilor permanente și temporare este în continuă creștere. Tematicile erau variate, fără a pierde din vedere nici un moment important legat de istoria națională sau de trecutul P.C.R. (Revoluția de la 1848, Unirea din 1918, crearea P.C.R. etc)². Activitatea expozițională și științifică era subordonată acestui obiectiv

*Muzeul Județean Satu Mare; e-mail: dianasabou@yahoo.com

¹ Daniela Bălu, Diana Kincses, *Reconstituirea memoriei sătmărene. 130 de ani de viață muzeală sătmăreană*, Editura Muzeului Sătmărean, Editura Mega, Satu Mare, Cluj-Napoca, 2021, p. 63.

² Cornel Constantin Ilie, *Regimul comunist și muzeele de istorie din România*, Editura Dobrogea, București, 2013, p. 92.

„cultural – educativ”, aceasta fiind o idee „dominantă”. Muzeografii susțineau un număr tot mai mare de conferințe și prelegeri, editau ghiduri și pliante, organizau simpozioane și expuneri, obținând „succese deosebite ce merită reliefate”³.

Coordonarea și controlul muzeelor reveneau Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (C.S.C.A.) și Comitetului pentru Presă și Tipărituri (C.P.T.). Reprezentanții C.P.T. monitorizau activitatea muzeală în ansamblu, inclusiv publicațiile, formulând observații de diverse tipuri, mai mult sau mai puțin pertinente ori relevante. La rândul lor, trimișii Secției de Propagandă și Agitație interveneau în procesul de evaluare, semnalând aspecte precum lipsa unei îndrumări metodologice unitare, absența materialelor de promovare și resursele financiare limitate, care influențau desfășurarea cercetărilor, achizițiile de patrimoniu și reorganizarea expozițiilor permanente⁴.

Studiul de față își propune să investigheze modul în care activitatea Muzeului Județean Satu Mare a fost reflectată în paginile *Cronicii sătmărene*, oficiul județean al Partidului Comunist Român, în perioada 1968–1974. Analiza presei scrise relevă faptul că muzeul s-a implicat activ în viața culturală a județului, devenind un reper în promovarea patrimoniului local și în stimularea participării comunității la evenimente științifice și educative. Totodată reprezintă o sursă valoroasă pentru înțelegerea felului în care cultura locală era reprezentată public, dar și pentru surprinderea interacțiunii dintre instituțiile culturale și discursul ideologic dominant. Colaborarea dintre muzeu și presă a constituit o strategie esențială pentru vizibilitatea publică a activităților culturale și pentru integrarea acestora în narațiunea oficială a progresului socialist.

Prin analiza tematică și contextuală a articolelor publicate în această perioadă, lucrarea urmărește conturarea unui profil instituțional al muzeului, reliefarea contribuției sale la dinamica culturală locală și evidențierea modului în care activitatea sa era instrumentalizată ideologic. Studiul oferă, totodată, o perspectivă asupra relației dintre cultură, presă și puterea politică în România socialistă.

Activitatea expozițională

Activitatea expozițională a Muzeului Județean Satu Mare a beneficiat de o promovare constantă în paginile *Cronicii Sătmărene*, prin intermediul unor rubrici periodice precum „Unde mergem?”, „Memento”, „Zig-Zag Județean” sau „Agendă culturală”. Aceste secțiuni, concepute pentru a ghida publicul în privința evenimentelor culturale locale, au jucat un rol important în mediatizarea expozițiilor temporare și permanente organizate de muzeu. Informațiile furnizate vizau nu doar sediul central din municipiul Satu Mare, ci și punctele muzeale din Carei și Negrești-Oaș, contribuind astfel la consolidarea unei rețele culturale regionale și la creșterea vizibilității instituției în întregul județ.

În intervalul 1968–1974, muzeul a organizat un număr considerabil de expoziții, caracterizate prin diversitate tematică și colaborări interdisciplinare. Tipologic, acestea pot fi clasificate în trei mari categorii:

Expoziții de etnografie care valorificau meșteșugurile tradiționale și patrimoniul cultural local: *Portul popular din Țara Oașului* (1968)⁵, realizată cu sprijinul cercetătorului Ioniță G. Andron, și *Ceramica de Vama* (1969)⁶. De asemenea, expoziții dedicate zonei Codru (1968) și textilelor populare (1972) au contribuit la afirmarea identității etnografice a regiunii.

Expozițiile de artă plastică organizate au constituit un instrument esențial de promovare a creației artistice, prin intermediul cărora au fost prezentate lucrările unor artiști consacrați, precum Elena Krauss Littecki⁷, Ion Popescu Negreni, Andrei Mikola, Iuliu Dudaș, Tiberiu Nicorescu și Șerban Rusu, Valentina Boștină, Cseh Gusztáv, Leó Zöld Margit și Löwith M. Egon, Ioan Incze, Andrei Litteczky, Aurel Haiduc etc. dar și creațiile unor tineri sătmăreni aflați la studii în București sau Cluj (Ion Darida⁸, Alexandru Crișan, Vasile Știru, Gabriel Popp, Tiberiu Zelea, Anna Erdei). Cea mai amplu promovată și mediatizată manifestare expozițională a fost expoziția retrospectivă dedicată artistului Aurel Popp, o personalitate emblematică a artei sătmărene. Deschisă la data de 19 iulie 1969, aceasta a fost reorganizată și reamenajată în anul 1972⁹, devenind un reper în activitatea muzeului și în receptarea operei artistului de către publicul larg. Majoritatea expozițiilor temporare au fost realizate în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici (U.A.P.), ceea ce a facilitat integrarea demersurilor locale în circuitul artistic național și a oferit legitimitate suplimentară programelor expoziționale dezvoltate de muzeu.

³ *Ibidem*, p. 94-95.

⁴ *Ibidem*, p. 103.

⁵ *Cronica sătmăreană*, an 1, nr. 61, 29 aprilie 1968, p. 1.

⁶ *Idem*, an 2, nr. 447, 26 iulie 1969, p. 3.

⁷ *Idem*, an 1, nr. 173, 8 septembrie 1968, p. 2.

⁸ *Idem*, an 2, nr. 432, 10 iulie 1969, p. 2.

⁹ *Idem*, an 5, nr. 1225, 1 februarie 1972, p. 2.

Un rol central în activitatea muzeală l-au avut expozițiile documentare cu tematică istorică, organizate frecvent în colaborare cu Arhivele Statului. Aceste manifestări culturale reflectau nu doar preocupările instituției pentru valorificarea patrimoniului istoric local și național, ci și subordonarea activităților muzeale față de obiectivele ideologice ale regimului comunist. Expozițiile aveau un pronunțat caracter propagandistic, fiind concepute pentru a susține discursul istoric oficial promovat de Partidul Comunist Român. Printre temele abordate se numără evenimente considerate fundamentale în narativul național construit de regim, precum Revoluția de la 1848 (*Anul revoluționar 1848 în Țările Române*¹⁰, 1968), Marea Unire de la 1918 (*Lupta poporului român pentru desăvârșirea unității de stat a României*, 1968), sau momentul 23 august 1944, interpretat ca începutul eliberării și instaurării regimului comunist (*Un sfert de veac de la instaurarea puterii populare; Gloriosul semicentenar al Partidului Comunist Român*, 1970; *Februarie–martie 1945 – expoziție de documente*). Alte expoziții tematice au marcat aniversări ideologic semnificative, precum *500 de ani de la nașterea lui Gheorghe Doja, Mileniul sătmărean*¹¹, *Unirea Principatelor Române* sau *23 august – 30 de ani de la eliberarea patriei*. De asemenea, demersurile expoziționale au inclus și materiale vizuale sugestive, precum reproducerile fotografice de pe mulajul de la București al Columnei lui Traian (1969), integrate în discursul despre continuitatea daco-romană, temă favorizată de ideologia național-comunistă din perioada respectivă. În aceeași direcție, expoziția *Someșul în istoria sătmăreană* (1970) evidențiază implicarea regiunii în evenimente istorice majore, contribuind la consolidarea unei identități locale aliniate narațiunii naționale oficiale.

Pe lângă expozițiile cu tematică istorică și ideologică, Muzeul Județean Satu Mare a organizat și expoziții de arheologie, menite să valorifice rezultatele cercetărilor științifice desfășurate de specialiștii instituției. Un exemplu semnificativ în acest sens este expoziția dedicată așezării dacilor liberi de la Medieșu Aurit, care a pus în lumină vestigii arheologice de importanță regională și națională. Prin astfel de inițiative, muzeul nu doar promova patrimoniul local, ci contribuia și la consolidarea unor teme identitare centrale în discursul cultural oficial, precum originea și continuitatea populației autohtone în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Vernisajele expozițiilor organizate de muzeu în această perioadă aveau, în general, un caracter festiv și solemn, reflectând importanța acordată acestor manifestări în cadrul politicilor culturale ale statului. La aceste evenimente participau frecvent liderii locali ai Partidului Comunist Român și reprezentanții instituțiilor culturale județene, prezența acestora conferind legitimitate și vizibilitate acțiunilor culturale derulate.

Printre oficialii implicați se numărau: Iosif Uglar, prim-secretar al Comitetului județean de partid; Gheorghe Govor, secretar al Comitetului județean de partid; Ioan Foriș, membru al Biroului Comitetului județean de partid și prim-secretar al Comitetului municipal Satu Mare al P.C.R.; Alexandru Uz, membru al Biroului Comitetului județean de partid, șeful secției de propagandă a Comitetului județean de partid; Octavian Luțaș, secretar al Comitetului județean de partid; Titu Onea, secretar al Comitetului municipal Satu Mare al P.C.R.; Ioan Ienciu, prim-vicepreședinte al Comitetului executiv al Consiliului popular județean; Vasile Gita, prim-secretar al Comitetului municipal de partid¹² etc.

Activitatea culturală era coordonată de Comitetul județean pentru Cultură și Artă, condus succesiv de personalități precum Ioan Micu, Vasile Cristea, și Mihai Boroș (vicepreședinte). Instituția avea rolul de a îndruma metodic toate formele de activitate artistică și culturală din județ, de la Casa creației populare, biblioteci, școala populară de artă, teatru de stat, filarmonică, până la muzee, case de cultură și cămine culturale.

În cadrul vernisajelor și altor manifestări culturale, era adesea remarcată și participarea activă a artiștilor locali, printre care: Paul Erdős, maestru emerit al artei și secretar al Cenaclului din Satu Mare al Uniunii Artiștilor Plastici din R.S. România; Ion Sasu; Aurel Cordea, Vasile Paulovics, contribuind prin creația lor la conturarea unei identități culturale locale în spiritul valorilor promovate de regim.

Deși muzeul a beneficiat de o promovare constantă și de un calendar expozițional dens, analiza articolelor din *Cronica Sătmăreană* semnalează și anumite limite privind impactul public. În special, se remarcă un interes relativ scăzut din partea publicului tânăr, ceea ce a determinat apariția unor sugestii editoriale de diversificare tematică și organizare a unor evenimente itinerante. Comentatori locali au subliniat uneori caracterul repetitiv al expozițiilor, vorbind despre „expoziții uitate acolo” și exprimând nemulțumiri legate de lipsa de inovație în programarea muzeală. Perioada analizată se remarcă printr-o

¹⁰ Idem, an 1, nr. 96, 11 iunie 1968, p. 2.

¹¹ Idem, an 5, nr. 1427, 26 septembrie 1972, p. 2.

¹² Idem, an 5, nr. 1336, 15 iulie 1972, p. 1.

activitate expozițională intensă și bine susținută mediatic, care a urmărit atât obiective culturale și educaționale, cât și scopuri ideologice, reflectând fidel dualitatea funcției muzeului în contextul regimului comunist românesc.

Activitatea științifică și editorială. O cronică a activității culturale

În perioada regimului comunist, Muzeul Județean Satu Mare s-a afirmat ca un centru activ și relevant în domeniul cercetării științifice și al valorificării patrimoniului cultural regional. Sub conducerea directorului Tiberiu Bader, instituția a desfășurat o susținută activitate arheologică, concretizată prin cercetări de amploare în situri precum Boinești, Medieșu Aurit, Tășnad, Lazuri, Sanislău, Cehăluț etc. Rezultatele acestor săpături au adus contribuții notabile la cunoașterea istoriei și a continuității locuirii în nord-vestul Transilvaniei, din preistorie până în epoca feudală.

Printre cele mai semnificative descoperiri se numără cetatea preistorică de la Boinești, necropolele celtice de la Sanislău, tezaurele monetare de la Târșolț și Batarci, precum și vestigii ale dacilor liberi și urme ale incursiunilor maghiare timpurii. Aceste rezultate au fost valorificate atât prin publicarea în reviste de specialitate, cât și prin integrarea pieselor în expozițiile permanente și temporare ale muzeului.

Echipa muzeului a fost formată din specialiști dedicați, care au contribuit substanțial la dezvoltarea instituției. Muzeograful Ivan Iurasciuc, etnograf, a adus o perspectivă valoroasă asupra culturii materiale și spirituale a comunităților rurale, în timp ce istoricul Viorica Bilț Ursu s-a implicat în cercetarea arhivistică și în elaborarea unor studii locale. Arheologul Gheorghe Lazin, angajat din anul 1971, a fost un pilon important al activităților de teren și al interpretării vestigiilor arheologice. Împreună, sub conducerea lui Tiberiu Bader, acești specialiști au reprezentat nucleul activităților științifice ale muzeului, participând la campanii de cercetare, achiziții, sesiuni de comunicări științifice și proiecte de valorificare muzeografică a patrimoniului.

Această activitate a fost însoțită de o prezență constantă în presa locală și în revistele de specialitate, în paginile *Cronicii sătmărene* fiind documentate cu regularitate atât evenimentele culturale organizate de instituție, cât și direcțiile de cercetare și dezvoltare ale acesteia. Dincolo de simpla relatare a faptelor, articolele oferă o perspectivă valoroasă asupra modului în care muzeul s-a integrat în viața comunității sătmărene și în rețeaua culturală a regiunii.

De asemenea, muzeul a fost prezentat ca un factor important în cercetarea științifică regională, consolidându-și rolul educativ și cultural prin activități de cercetare, conservare și promovare a patrimoniului. *Cronica sătmăreană* a relatat constant despre activitatea de cercetare desfășurată de specialiștii instituției, participările la simpozioane, precum și despre contribuțiile publicistice ale acestora în revistele de specialitate. Specialiștii săi au publicat și editat articole, ghiduri și monografii, inițind colecții tematice dedicate arheologiei, istoriei și etnografiei județului: *Tezaure monetare din județul Satu Mare*, *Domni și voievozi români pe meleaguri sătmărene* sau *Epopée pe Someș*. În paginile ziarului regăsim articole care semnalează studiile dedicate descoperirilor arheologice, monografiilor de localitate sau istoriei meșteșugurilor tradiționale. Autori precum Tiberiu Bader, Viorica B. Ursu, Ivan Iurasciuc, și Gheorghe Lazin s-au afirmat prin contribuții valoroase, abordând teme precum istoria locală, tradițiile rurale, revoluția de la 1848, portul popular și meșteșugurile tradiționale. Între articolele cele mai însemnate, publicate în paginile ziarului se remarcă: *Descoperiri arheologice la Sanislău*, *Micromonografia arheologică a satului Cehăluț*, *Cercetări arheologice la Boinești*, *Someșul în istoria orașului Satu Mare*, *Descoperirea unor resturi de mamut la Satu Mare*, *Antichități sătmărene: obiecte de bronz și de aur găsite la Batarci* (Tiberiu Bader); *Două lucrări de Gheorghe Șincal în colecția muzeului*, *Trei artiști cu idealuri comune*, *Documente privind lupta de eliberare a României de sub jugul fascist*, *Biblioteca „Astrei” - veche instituție de cultură* (Viorica Ursu); *Făuritori de frumuseți nepieritoare (mobiliier țărănesc din Codru și Făget)*, *Tradiții și perspective în etnografia sătmăreană*, *Interiorul casei codrenești*, *Direcții ale activității muzeului de istorie*, *Portul popular din Țara Oașului* (Ivan Iurasciuc); *Vestigii istorice - inestimabilă sursă educativă*, *Mărturii despre dacii liberi*, *Primele incursiuni ale triburilor maghiare în Transilvania*, *Antichități sătmărene: Tezaurul feudal de la Târșolț*, *Cercetări arheologice în zona Tășnad*, *Coiful celtic descoperit în localitatea Ciumești*, *Cuptoarele dacice descoperite la Lazuri* (Gheorghe Lazin).

În demersul de valorificare științifică și culturală a patrimoniului, Muzeul Județean Satu Mare nu a însemnat doar cercetare arheologică, organizare de expoziții sau activități educative. O componentă esențială, aflată adesea în umbră, dar fundamentală în procesul muzeal, a fost restaurarea și conservarea obiectelor descoperite, menită să le redea publicului într-o formă cât mai apropiată de autenticitate.

Un articol semnat de Ovidiu Suciș și publicat în *Cronica sătmăreană* la 31 martie 1974¹³ aduce în prim-plan activitatea laboratorului de restaurare al muzeului, condus de restauratorul Ernest Vancea.

¹³ Idem, an 5, nr. 1336, 15 iulie 1972, p. 1.

Redactat cu sensibilitate și admirație, textul oferă o imagine rară asupra muncii invizibile care precede expunerea obiectelor în vitrine: ore întregi de reconstituiri meticuloase, apel constant la cunoștințe interdisciplinare (istorie, arheologie, chimie, olărit), dar și la răbdare, imaginație și pasiune. Articolul scoate în evidență un adevăr important: fiecare exponat are în spate o muncă de echipă, iar ceea ce publicul admiră în sălile muzeului este rezultatul conjugat al eforturilor cercetătorilor, muzeografilor și restauratorilor. Recunoașterea acestei dimensiuni „din culise” oferă o imagine mai completă a activității muzeului și a rolului său în păstrarea memoriei colective.

Intențiile de valorificare editorială au inclus și proiecte ambițioase precum: *Repertoriul monumentelor istorice din județul Satu Mare* (Tiberiu Bader), o lucrare de referință menită să contribuie la cunoașterea și valorificarea patrimoniului construit al județului. Volumul era conceput ca un inventar ilustrat al celor mai importante obiective arhitecturale – cetăți, biserici, castele, clădiri de patrimoniu precum Hotelul Dacia sau Turnul Pompierilor – însumând aproximativ 70 de monumente. Proiectul editorial urma să fie ilustrat cu aproximativ 200 de planșe și fotografii color, realizate de cunoscutul fotograf Sandu Mendrea, ceea ce ar fi constituit o apariție remarcabilă din punct de vedere grafic și documentar în peisajul editorial al epocii. Din păcate, în ciuda pregătirii avansate, volumul nu a mai văzut lumina tiparului, rămânând un proiect valoros dar nefinalizat, reflectând atât aspirațiile instituției muzeale cât și limitele birocratice și editoriale ale perioadei comuniste. Tot în planurile editoriale ale muzeului se regăseau și alte lucrări importante, precum *Codru. Monografie etnografică, Țara Oașului și Ghidul muzeului*, menite să valorifice rezultatele cercetărilor de teren și să ofere publicului o perspectivă coerentă asupra identității culturale a județului.

Rubricile „Cotidiene” și „Colocvii” a ziarului *Cronica sătmăreană* au constituit o platformă jurnalistică de reflecție culturală, găzduind interviuri, articole analitice și eseuri semnate de unii dintre cei mai activi și avizați jurnaliști ai presei sătmărene. În acest context, Muzeul Județean Satu Mare a beneficiat de o atenție constantă și de o reprezentare favorabilă, fiind perceput ca un actor instituțional important în viața culturală și științifică a județului.

Un exemplu elocvent este interviul realizat de Ovidiu Suci cu directorul Tiberiu Bader, publicat în februarie 1968, cu prilejul lansării lucrării *Dacii liberi de la Medieșu Aurit*. De altfel, Ovidiu Suci este autorul unui număr considerabil de articole dedicate activității muzeului, între care se remarcă: *Noi atestări pe harta arheologică a județului*, *Repere în activitatea Comitetului județean pentru cultură și artă*, *Itinerar turistic prin realizarea Muzeului Satului Sătmărean*, *Inaugurarea „Sălii Aurel Popp” un act de cultură*¹⁴, *Muzeul de istorie – prezență marcantă în fizionomia spirituală a județului*, *Muzeul din Carei, instituție în plină dezvoltare*, *Muzeul de Istorie din Satu Mare, instituție cu multiple responsabilități educaționale*, *Restaurare și conservare la muzeul sătmărean* etc.

Alături de acesta, și alți jurnaliști precum Ioan Pop, Vasile Savinescu, Ioan Sălișteanu, Natalia Stancu, Victor Mihalca, Aurel Morgan și Ioan Bercea au contribuit, prin articole de presă sau mențiuni punctuale, la promovarea și contextualizarea activităților desfășurate de instituția muzeală. Presa locală a funcționat astfel ca un canal de comunicare între muzeu și comunitate, documentând nu doar realizările științifice și expoziționale, ci și integrarea muzeului într-o rețea mai amplă de educație culturală și patrimoniu în perioada comunistă.

Rubrici specializate precum *Arheologie sătmăreană*, *Meridiane* sau *Din viața cultural-artistică* reflectau preocupările științifice și educative ale muzeului, iar campanii precum colectarea de documente legate de Marea Unire ori conferințele publice tematice subliniau angajamentul instituției față de educația patriotică, științific-ateistă și estetică, în conformitate cu directivele epocii.

Un loc important în articolele *Cronicii sătmărene* îl ocupă achizițiile de bunuri culturale. Ziarul a consemnat adesea atât numărul și valoarea pieselor intrate în colecțiile muzeului, cât și proveniența acestora, insistând pe colaborarea cu localnicii și specialiștii care au sprijinit activitatea de cercetare de teren. Presa a avut astfel un rol activ în promovarea campaniilor de colectare și în sensibilizarea opiniei publice cu privire la importanța conservării patrimoniului regional.

Muzeul a desfășurat acțiuni educative împreună cu școlile locale și Comitetul Județean pentru Cultură și Artă. Vizitele ghidate, expozițiile cu tematică istorică sau patriotică, precum și conferințele tematice, au servit ca instrumente pentru formarea conștiinței civice și a identității naționale. Elevii, studenții și cadrele didactice au fost considerați un public-țintă prioritar, în ciuda dificultăților în mobilizarea acestora.

¹⁴ Idem, an 2, nr. 447, 26 iulie 1969, p. 3.

Reflecții critice și provocări

Presa locală remarcă uneori contrastul dintre oferta expozițională bogată și participarea modestă a publicului. Se semnalau cauze precum dezinteresul cadrelor didactice, lipsa unei strategii coerente de animare a publicului școlar sau precaritatea infrastructurii de comunicare culturală. Se sugerau măsuri precum organizarea de expoziții interactive, integrarea expozițiilor în programa educațională și formarea de ghizi specializați.

În ciuda succeselor în organizarea expozițiilor și diversificarea activităților culturale, muzeul a avut parte și de critici din partea publicului și a specialiștilor. Una dintre principalele probleme a fost lipsa unui număr suficient de vizitatori, în special la expozițiile permanente, ceea ce a generat sugestii privind o mai mare implicare a cadrelor didactice și o mai bună integrare a muzeului în viața comunității. Se remarcă, de asemenea, contrastul dintre interesul pentru activitățile de divertisment și cel pentru muzeele din județ, ceea ce arată o nevoie acută de a atrage mai mult public tânăr și mai diversificat.

Criticile se refereau și la lipsa de noutate în oferta muzeală, unele expoziții fiind percepute ca fiind uitate sau lipsind din dinamică, ceea ce a condus la propuneri de organizare a expozițiilor pe teme variate și de implicare a muzeului în organizarea de evenimente itinerante și interactive. De asemenea, s-a sugerat că muzeul ar trebui să devină mai accesibil și mai atractiv pentru tineret, prin implementarea unor activități educaționale și interactive care să stimuleze un interes mai mare față de patrimoniul cultural.

Muzeul Județean Satu Mare ca instrument al discursului ideologic comunist

În contextul regimului comunist din România, cultura și instituțiile culturale au fost adesea puse în slujba propagandei oficiale, devenind vehicule pentru promovarea ideologiei de partid. Muzeul Județean Satu Mare nu a făcut excepție, funcționând în perioada 1968–1989 nu doar ca instituție de conservare a patrimoniului, ci și ca agent activ al educației socialiste, integrat într-un sistem coerent de difuzare a valorilor comuniste. Din paginile ziarului *Cronica sătmăreană*, organ de presă local fidel liniei ideologice, se desprinde clar discursul politic și ideologic care însoțea constant activitatea muzeală.

Expozițiile organizate de muzeu erau prezentate ca „prilejuri de documentare istorică” și, totodată, ca „obligații moral-patriotice”, adresate „oamenilor muncii” și tineretului. Evenimentele erau descrise într-un limbaj standardizat, în care termeni precum patriotism, unitate, muncă, devotament față de partid și tradițiile de luptă ale poporului erau frecvent repetați. Participarea la vernisaje și expoziții era deseori pusă sub semnul unei „datorii cetățenești”, iar vizitarea muzeelor era corelată cu formarea „conștiinței socialiste”.

Muzeul Județean era activ implicat în celebrarea momentelor simbolice ale regimului: 23 August, 6 martie, Congresele partidului, aniversarea P.C.R. sau eliberarea de sub ocupația fascistă. Expozițiile tematice precum *Gloriosul semicentenar al Partidului Comunist Român* sau *Contribuția muncitorimii sătmărene la victoria socialismului* aveau un conținut clar propagandistic: documente, fotografii, manuscrise, stampe și publicații erau alese cu grijă pentru a sublinia „rolul conducător al partidului”, „lupta clasei muncitoare” și „solidaritatea cu mișcarea internațională”.

Limbajul folosit era în mod constant marcat de un ton encomiastic și mobilizator. Personalitățile menționate erau prezentate ca activiști sau „militanți” ai culturii socialiste, iar evenimentele culturale locale erau amplasate într-un context național de „revoluție culturală și educativă”. Muzeul apărea adesea în articole alături de alte instituții – biblioteci, cinematografe, case de cultură – într-un ansamblu menit să „dezvolte setea de cunoaștere și dragostea de patrie”.

Un exemplu emblematic îl constituie expozițiile dedicate reconstrucției post-inundații (1970), ilustrate în albumul *Epopée pe Someș*, realizat în colaborare cu Secția de propagandă a Comitetului Județean al P.C.R.. Acest tip de narațiune era menit să glorifice „victoria omului asupra naturii”, dar și sprijinul personal al lui Nicolae Ceaușescu, într-un discurs care îmbina umanismul socialist cu mitologia conducătorului providențial.

Educația patriotică era un obiectiv central în activitatea muzeului, accentuată prin vizite organizate ale tinerilor, elevilor și muncitorilor la expoziții, monumente, locuri istorice. Comitetul Județean al U.T.C. și Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă sprijineau și coordonau direct aceste inițiative, a căror finalitate era „intensificarea activității de educare patriotică” și întărirea „conștiinței de clasă”. Astfel, muzeul devenea un spațiu de legitimare a discursului ideologic și un instrument de formare a „omului nou”.

Totodată, implicarea conducerii muzeului, în Comitetele Județene pentru Cultură și Educație Socialistă reflectă relația de subordonare ideologică a instituției. Prin această integrare, muzeul era recunoscut oficial ca participant activ la „îmbogățirea patrimoniului cultural și educațional al județului”, în spiritul valorilor socialiste.

Un alt moment definitoriu îl reprezintă contribuția muzeului la monografia milenară a municipiului Satu Mare, prilej de reafirmare a continuității istorice și a identității locale în cheia ideologică a național-comunismului. Colectarea de documente și mărturii în cadrul acestui proiect era însoțită de o mobilizare generalizată a populației – „tineri și cetățeni vârstnici” – în vederea „păstrării memoriei istorice” ca expresie a „respectului față de trecut și față de partid”.

Concluzii

Între anii 1968 și 1989, Muzeul Județean Satu Mare a traversat o perioadă de efervescență culturală, reflectată fidel în paginile *Cronicii sătmărene*. Activitatea expozițională intensă, cercetarea arheologică, istorică și etnografică, inițiativele editoriale și programele educative conturează imaginea unei instituții dinamice, profund implicate în viața culturală și identitară a județului.

În pofida constrângerilor ideologice specifice regimului comunist, muzeul a reușit să îmbine armonios cercetarea științifică, educația culturală și conservarea patrimoniului local. A fost, așadar, nu doar un spațiu de păstrare a memoriei colective, ci și un actor activ în formarea conștiinței publice. Implicarea în colaborări interinstituționale și modernizarea discursului muzeal au contribuit la consolidarea rolului său de pilon cultural regional.

Totodată, activitatea muzeului reflectă un angajament autentic față de patrimoniu și educație, care a depășit adesea limitele impuse de contextul ideologic. Deși constrângerile regimului nu pot fi ignorate – muzeul fiind uneori utilizat ca instrument de propagandă culturală – instituția a știut să își păstreze o identitate proprie și să acționeze în beneficiul comunității.

Cronica sătmăreană nu a fost doar un martor al acestei dezvoltări, ci și un partener activ de promovare și susținere. Prin interviuri, reportaje și cronici, presa locală a contribuit la conturarea unei imagini coerente și valorizante a instituției în conștiința publicului. Analiza articolelor din perioada 1968–1974 evidențiază percepția pozitivă a muzeului în rândul autorităților și al opiniei publice, dar și recunoașterea rolului său formator și științific.

Un aspect remarcabil este accentul pus pe dimensiunea educativă a muzeului, frecvent prezentat ca un „laborator educativ” destinat nu doar elevilor, ci și adulților. Acest rol formativ reflectă dublul caracter al instituției: de conservare a memoriei locale și de mediere culturală între trecut și prezent, între specialiști și comunitate.

În ansamblu, Muzeul Județean Satu Mare a demonstrat capacitatea de a rămâne un actor relevant al scenei culturale locale chiar și într-un climat politic restrictiv, implicând un angajament autentic față de patrimoniu și educație. Totuși, pentru a-și păstra atractivitatea și relevanța în fața unei societăți în continuă schimbare, era necesară o adaptare continuă la nevoile publicului și o diversificare constantă a ofertei culturale.

În concluzie, *Cronica sătmăreană* reprezintă o sursă valoroasă pentru reconstituirea activității Muzeului Județean Satu Mare în perioada comunistă, oferind o perspectivă pertinentă asupra contribuției sale culturale, educative și științifice în contextul regional al epocii.